

מקורות לשיעורו של הרב אליעזר איגרא שליט"א

בנושא - חיוב ההורים במזונות ילדיהם

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף מט עמוד ב

אמר רבי אילעא אמר ריש לקיש משום רבי יהודה בר חנינא: באושא התקינן, שיהא אדם זן את בניו ואת בנותיו כשהן קטנים. איבעיא להו: הלכתא כוותיה, או אין הלכתא כוותיה? תא שמע: כי הוה אתו לקמיה דרב יהודה, אמר להו: יארוד ילדה ואבני מתא שדיא! כי הוה אתו לקמיה דרב חסדא, אמר להו: כפו ליה אסיתא בצבורא, וליקום ולימא: עורבא בעי בניה, וההוא גברא לא בעי בניה! ועורבא בעי בניה? והכתיב: לבני עורב אשר יקראו! לא קשיא: הא בחיור, הא באוכמי. כי הוה אתי לקמיה דרבא, אמר ליה: ניחא לך דמיתזני בניך מצדקה? ולא אמרן אלא דלא אמיד, אבל אמיד - כפינן ליה על כרחיה, כי הא דרבא כפייה לרב נתן בר אמר, ואפיק מיניה ד' מאה זוזי לצדקה.

תוספות מסכת כתובות דף מט עמוד ב

כשהם קטנים - אבל קטני קטנים לכ"ע חייב כדאמר בסוף אף על פי (לקמן דף סה: ושם).

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סה עמוד ב

ואם היתה מניקה. דרש רבי עולא רבה אפיתחא דבי נשיאה: אף על פי שאמרו אין אדם זן את בניו ובנותיו כשהן קטנים, אבל זן קטני קטנים. עד כמה? עד בן שש; כדרב אסי, דאמר רב אסי: קטן בן שש יוצא בעירוב אמו. ממאי? מדקתני: היתה מניקה - פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה; מ"ט? לאו משום דבעי למיכל בהדה. ודלמא משום דחולה היא! אם כן, ליתני אם היתה חולה, מאי אם היתה מניקה. ודלמא הא קא משמע לן, דסתם מניקות חולות נינהו. איתמר, אמר רבי יהושע בן לוי: מוסיפין לה יין, שהיין יפה לחלב. הדרן עלך אף על פי.

הר"ן על הרי"ף מסכת כתובות דף כח עמוד ב

יפה לחלב. אלמא משום בן חייב לטפויי לה מזונות ע"כ ומתוך לשונות הללו נ"ל דכי אמרי' דזן אותם קטני קטנים דוקא בשאמן קיימת ומדין מזונות אמן [נגעו] בה שכיון שהן נגררים אחריה אי אפשר לה להעמיד עצמה שלא תזון אותם אבל בשאין אמם קיימת אינו חייב במזונותיהם וגמרינן נמי דיקא לי הכי דמסייעין לעולא ממתני' מאי סייעתא נימא שאינו חייב לזון אלא זמן הנקתם אלא ודאי דייקין הכי דמדתנא מוסיפין לה על מזונותיה משום דבעי למיכל בהדה אלמא מזונות הבן הנגרר אחריה הרי הן כמזונותיה ומדין מזונות שלה נגעו בה וכיון דמדמ' יוסי שמעינן שעד שש הבן נגרר אחר אמו שמעינן שהוא חייב להוסיף על מזונותיה בשבילו עד שיהא בן שש אבל כל שאין אמן קיימת לא מחייב אבל לא ראיתי לראשונים ז"ל שאמרו כן:

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן קו

אך כשנעיין יש לדון בזה הרבה דהנה בקטנים עד שש שחייב לזון כדאיתא ס"פ אף על פי כתב הר"ן שהוא מצד חיוב מזונות אשתו שכיון שנגררין אחריה א"א לה להעמיד עצמה שלא תזון אותם ואין יכול לומר שתהיה אכזרית ולא תתן לכן הוא זה בכלל מזונותיה עיין שם. ולע"ד ראה גדולה להר"ן שמצד זה שא"א לה להעמיד עצמה יש להיות בכלל חיוב מזונות שלה מהא דכתובות דף ס"ד דמחוייב ליתן לה חד סעודה או גם תרתי תלת לארחי ופרחי שלכאורה תמוה מאד מה"ת יתחייב ליתן לה בעד ארחי ופרחי. ולכן צריך לומר שכיון שהוא דבר שכל אדם נותן כשמזדמן לו הוא בכלל חיוב מזונותיה דאין יכול לומר שתהיה אכזרית ולא תתבייש ולא תתן. וא"כ כ"ש בבניה שודאי אין יכול לומר לה שתהיה אכזרית. והווי תרווייהו הא דארחי ופרחי והא דקטני קטנים מחד טעמא.

ומזה נלע"ד ברור שא"א לחלוק על הר"ן. וכן משמע לשון רש"י ס"פ אף על פי ולשון הרא"ש בשם הר"מ בדף מ"ט ולשון הרמב"ם פ"ב מאישות הי"ד כדדייק המגיה במל"מ שם. ולכן מה שהוכיח המל"מ מהרא"ש בתשובה והריב"ש דסברי דגם בנו מהפנויה חייב לזון דפליגי אהר"ן הוא תמוה לבד שישתור הרא"ש דברי עצמו בדף מ"ט דמאחר שממה שצריך ליתן לה בעד ארחי ופרחי מוכרחין לומר דבר זה שמה שמוכרחת ליתן מצד טבע רוב בנ"א הוא בכלל המזונות שטעם זה יש גם בקטני קטנים עוד מכ"ש, א"כ מנ"ל טעם חדש בקטני קטנים שיהיה חייב בעצם אף שלא ידוע איזה גדר הוא אם מהלכה או מתקנתא וילמדו מזה גם לבנו הנולד מן הפנויה, כיון שיש לפרש מגדר דינא דארחי ופרחי שהוא מדין מזונות וכמדויק ראה דעירוב ולא נילף לבנו מן הפנויה וצ"ע. ואולי החיוב בבן מן הפנויה הוא מצד מזיק שכיון שבמעשיו גרם שתלד בן שצריכה ליתן לו מזונות מחמת שא"א לעמוד לה שלא תתן הוא כמזיק בידיים גם

זה ואף במפותה חייב משום דכל פטור דמפותה הוא מצד מחילה וזה ודאי לא מחלה כיון שלא התנו בפירוש דודאי חשבה שיתן לה מזונות עבור בן שלו כדרך האבות. ובמפותה יש גם טעם אחר דנחשב אדרבה כהתנו שיזון את הבן אם תלד כיון דרוב האבות זנין בניהם ובהתנו ודאי היה מחוייב כמו שמתחייב באתנן ומוציאין ממנו בדין, וא"כ גם הרא"ש בתשובה והריב"ש יכולים לסבור כהר"ן ולא יסתרו דברי הרא"ש אהדדי ולא פליג הריב"ש על הר"ן רבו שדחק בזה המל"מ.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן מג ד"ה ואף בדבר

ואף בדבר בניו הסמוכין על שולחנו, הא ביארתי באג"מ אה"ע ח"א סימן ק"ו שבזה"ז, וגם בהרבה מאות שנים קודם, שדרים אצל אביהם עד נישואיהן חייב האב במזונותיהם מדין חיוב מזונות אשתו, דאין יכול לומר שתהיה אכזרית ולא תיתן להם מזונות. ודרים בביתו ג"כ מחיוב זה, עיין שם שהוא טעם מוכרח. הרי גם את בניו ובנותיו אינו יכול לדחות ולהוציאן מביתו, שא"כ אף לדידיה יש להתחשב עם כניסתן. ואף בלא זה, כיוון שרוצה דווקא שיהיו בביתו, הרי ודאי יש להם רשות מהאב בעל הבית ליכנס ולצאת, ולכן לא מובן כלל שיטתו. ובפרט שהוא דלא כרש"י ודעימיה, ומסתבר שליכא מאן דפליג עליו, וצע"ג. וגם בגידולי הקדש אות ז' במוקף הקשה עליו, ועיין גם במקדש מעט אות י"ז שהקשה עליו, ולכן ברור ופשוט שלדינא אין לחוש לשיטתו.

תקנת הרבנות הראשית

"לפנים בישראל אע"פ שמעצם הדין לא היו כופין את האב בממונו לזון את בניו ובנותיו הקטנים אלא עד הגיל של שש שנים, היו מכלימים אותו ומכריזים עליו כדי להכריחו לזונם עד שיגדלו. אך בזמנינו לא איכשר דרא לצערנו וכפייה מוסרית אין כוחה יפה כלל וכלל. החוק הממשלתי אינו נותן סמכות לרבנות בענין מזונות הילדים אפילו למטה ממש, אלא שבתי המשפט הממשלתיים זקוקים בנידון לפסוק על פי דיני ישראל. ואירעו מקרים שהאב התאכזר מרוע לב בכדי להכריח את אשתו לקבל ממנו גט ובתי המשפט הממשלתיים פטרו אותם על יסוד שהילדים היו למעלה משש. כשטענו מצד הילדים שבדיני ישראל כופין את האב מתורת צדקה אם הוא אמיד, באה התשובה שהחוק הממשלתי אינו יכול להתחשב עם טענה זו [...] כל המתבונן בצדק ישפוט שהמצב דורש תיקון מתאים. בימינו אלה אפילו ילדים מבוגרים קודם שהגיעו לגיל של חמש עשרה, סכנות מוסריות גדולות צפויות להם (לבנות וגם לבנים) אם פרנסתם לא תהיה מובטחת על יסוד משפטי. אין צריך להאריך בדבר המובן לכל מי שעיניו פקוחות על מצב ההווי [...] ולאחר שנקבעה תקנה זו על פי הרבנות הראשית לארץ ישראל ומועצתה המורחבת ועל פי בתי הדין הרבניים [...] יהא לתקנה זו כל תוקף ועוז כתקנות שו"ם [...] ויהא זה דין ממש, ועל פיה יפסקו בתי הדין של ישראל בכל ארצנו הקדושה, וממילא... יפסקו כך בתי המשפט של הממשלה [...] אי לזאת קבענו את התקנה [...] כשם שמאז ומעולם עד היום הזה היה כח בית דין [...] לחייב את האב בחיוב משפטי גמור ולכופו בממונו וככל הכפיות האפשריות החוקיות לפרנס את בניו ואת בנותיו עד הגיל של שש שנים – כך יהא מעתה ואילך כוחם יפה לחייב בחיוב משפטי גמור ולכופו בממונו ובכל הכפיות האפשריות החוקיות לפרנס את בניו ואת בנותיו עד הגיל של חמש עשרה שנה."

רמב"ם הלכות אישות פרק יב הלכה א: כשנושא אדם אשה בין בתולה בין בעולה בין גדולה בין קטנה אחת בת ישראל ואחת הגיורת או המשוחררת יתחייב לה בעשרה דברים ויזכה בארבעה דברים.

הלכה ב: והעשרה שלשה מהן מן התורה ואלו הן שארה כסותה ועונתה, שארה אלו מזונותיה, כסותה כמשמעה, עונתה לבא עליה כדרך כל הארץ: והשבעה מדברי סופרים וכולן תנאי בית דין הם, האחד מהם עיקר כתובה, והשאר הם הנקראין תנאי כתובה ואלו הן, לרפאותה אם חלתה, ולפדותה אם נשבת, ולקברה כשתמות, ולהיות מזונת מנכסיו ויושבת בביתו אחר מותו כל זמן אלמותה, ולהיות בנותיה ממנו ניזונות מנכסיו אחרי מותו עד שיתארסו, ולהיות בניה הזכרים ממנו יורשין כתובתה יתר על חלקם בירושה שעם אחיהם.

הלכה יד: כשם שאדם חייב במזונות אשתו כך הוא חייב במזונות בניו ובנותיו הקטנים עד שיהיו בני שש שנים, מכאן ואילך מאכילן עד שיגדלו כתקנת חכמים, ואם לא רצה גוערין בו ומכלימין אותו ופוצרין בו, אם לא רצה מכריזין עליו בציבור ואומרים פלוני אכזרי הוא ואינו רוצה לזון בניו והרי הוא פחות מעוף טמא שהוא זן את אפרוחיו, ואין כופין אותו לזונם אחר שש.

משנה למלך הלכות אישות פרק יב הלכה יד: [יד] כשם שאדם חייב במזונות אשתו וכו'. מימרא בס"פ אף על פי. וכתב הר"ן ז"ל ונראה לי דכי אמרין הזן אותם קטני קטנים דוקא כשאמן קיימת ומדין מזונות אמם נגעו בה וכו' אבל כשאין אמן קיימת אינו חייב במזונותיהן ע"כ. ומדברי הרא"ש והריב"ש שהביא מן הב"י ס"ס ע"א בדין הבא על הפנויה שאם מודה שהוא בנו דחייב לזוננו מוכח דפליגי עליה דהר"ן וסבירא להו דמזונות בניו לאו מדין מזונות אמם נגעו בה. ואפשר דאף הר"ן לא להלכה אמרה שהרי כתב בסוף דבריו אבל לא ראיתי לראשונים שאמרו כן ומש"ה הריב"ש לא חש לסברת הר"ן. (א"ה ומדברי רבינו שכתב כשם

ש'אדם חייב וכו' משמע דס"ל כהר"ן דמזונות בניו מדין מזונות אמם נגעו בה דאל"כ למאי הלכתא אקשינהו לימא חייב אדם לזון את בניו):

ידי אליהו הלכות אישות פרק יב הלכה יד: [יד] כשם שאדם חייב במזונות אשתו כך הוא חייב במזונות בניו ובנותיו הקטנים עד שיהיו בני שש שנים מכאן ואילך מאכילן עד שיגדלו תקנת חכמים ואם לא רצה גוערים וכו'. הכי איתא בפרק נערה אמר ר"ל משום ר' יהודה באושא התקינו שיהא אדם זן את בניו ואת בנותיו כשהם קטנים הלכתא כותיה או אין הלכתא כותיה ת"ש כי הוה אתי לקמיה דרב יהודה אמר להו יארוד ילדה וכו' ופי' רש"י ז"ל כשהם קטנים עד שיביאו שערות ת"ש דלית הלכתא כותיה אלא מימר אמרינן ליה ואולי יכלכלם ויזון אבל מיכף לא כייפינן ע"כ. והנראה מפשט דבריו שתקנת אושא היתה מבן שש עד שיביאו שערות שעד בני שש דהיינו קטני קטנים פשיטא שהוא חייב וכן נראה מדברי התוס' ואמרו בגמ' דלית הלכתא הכי אלא דאנן מימר אמרינן וכו' ולא יתכן פי' זה דבריו שלא מצינו בשום מקום שהתנא יעיד על תקנה אחת ויכחשוהו שלא היתה תקנה זאת ואם הכונה לומר דלית הלכתא כהאי תקנתא הרי לא אמרו אלא דלית הלכתא כותיה ועוד דפשיט לה מרב יהודה ורב חסדא ומה כח בב"ד של אמוראים לחלוק על תקנת סנהדרין גזית ואף על גב דמצינו בפרק החובל גבי תקנת אושא דהאשה שמכרה בנכסי מלוג וכו' ואמרו שם בגמרא ואיבעית אימא דכ"ע לית להו להני תנאי תקנת אושא אין ספק שיש כח ביד התנאים לחלוק על התקנה אבל לא מצינו כן באמוראים ועוד דלא אמרו דלית הלכתא כהאי תקנתא אלא דלית הלכתא כותיה דר' יהודה המעיד על התקנה. אלא שהנכון בפ"י דברי רש"י שר' יהודה אמר שבאושא התקינו מזונות הבנים מיום הולדם עד הבאת שערות ואמרו דלית הלכתא כותיה אלא שתקנת אושא לא היתה אלא עד שש שנים ולא יותר אלא דמשש שנים עד הבאת שערות אגן מימר אמרינן וכו' וכן נראה מדברי הרא"ש ז"ל שתקנת אושא לא היתה אלא עד שש כי כן כתב פרק נערה גבי בת יבמה ואנוסה וה"מ לאחר מיתה אבל בח"י האב חייב לזון בתקנת אושא עד שש שנים וכן כתב עוד בשמועה זאת דתקנת אושא דבקטני קטנים אפי' לא אמיד כייפינן ליה בע"כ וכו' ואפי' נפלו להם נכסים מבית אבי אמם פסק רבינו מאיר דחייב לזון דכיון דתקנת חכמים היא זכו במזונותיהם אפילו יש להם להתפרנס וכו' משמע בהדיא דתקנת אושא לא היתה אלא עד שש שנים.

אמנם מדברי רבינו נראה שעד שש שנים הוא חייב גמור ומכאן ואילך מאכילן בתקנת חכמים דמשמע שתקנת אושא היתה מבן שש ואילך ואם כן איך יתפרשו דברי הגמרא לדעתו דלית הלכתא כותיה ומה כח בב"ד של אחריהם לבטל תקנתם ואם היה שלא בטלו התקנה לגמרי אלא דמימר אמרינן ולא כייפינן מה נשתנה תקנה זאת מכל שאר התקנות שכופין על התקנה כמו פדיון וקבורת האשה וכל אינך שכופין על תקנתם אמנם מה שנראה בדעת רבינו דמזונות הבנים עד שש שנים לאו מתקנת אושא הוה אלא חיובו בהם הוא מכלל מזונות האשה דבתר אמיייהו שייכי וחד גופא נינהו וכדאמר רב אשי בסוף פרק אף על פי בן שש יוצא בערוב אמו וכיון שהתורה חייבו במזונותיה והיא אי אפשר להעמיד עצמה שלא תזון אותם ואם אתה אומר שאינו חייב במזונותם לא יספיקו מזונותיה ובפרט אם ירבו בניה או יולדת תאומים אפשר שלא יספיקו מזונותיה אפילו לבנים ותשאר היא ברעב ובצמא ובחוסר כל ובטלה ממנה דין מזונות אשר זכתה לה תורה וכן כתב הר"ן ז"ל בפרק אף על פי דמדתנן מוסיפין לה על מזונותיה משום דבעי למיכל בהדה אלמא מזונות הבן הנגרר אחריה הרי הן כמזונותיה עכ"ד נמצא לפי זה דמזונות הבנים מדין מזונות אמם נגעו בה וזה הוא שכתב רבינו כשם שחייב אדם במזונות אשתו כך הוא חייב במזונות בניו וכו' דמה צורך לאריכות זה ולדמות מזונות הבנים למזונות האשה ולא כתב בקיצור חייב אדם במזונות בניו וכו' אלא כונתו לומר דמדין מזונות האשה חייב בהם אבל מבן שש עד שיגדלו תיקנו באושא שיזון אותם ועיקר תקנתם היתה שלא לכפות אותו ולהוציא ממנו בע"כ אלא בגערה והכלמה והכרזה בצבור ומשום דר"ל אמר דבאושא התקינו דמשמע אפילו בכפיה ככל תקנתם שכופין עליה לזה אמרו דלית הלכתא כותיה אלא דמימר אמרינן ליה ומיכף לא כייפינן כי כן היתה עיקר התקנה זה הוא מה שנראה מפשט דברי רבינו. ולא יתחייב מפני זה שיהיו מזונות הבנים מדאורייתא כיון דמדין מזונות נגעו בה ומזונות האשה הם מדאורייתא לדעת רבינו אין הדבר כן אלא שחכמים חייבוהו במזונות הבנים שלא להפקיע זכיייתה במזונות שזכתה לה תורה ולעולם הם מדבריהם.

גם ראיתי להר"ן כתב שם שיתחייב מזה דדוקא יהא חייב בזמן שאמן קיימת אבל כל שאין אמן קיימת לא מחוייב אבל לא ראיתי לראשונים שאמרו כן ע"כ וכן ג"כ לא יתחייב לומר לדעת רבינו שאחר מיתת אמם יהא פטור כמו שכתב הר"ן ז"ל שלא ראה מי שאמר כן ויש ליתן טעם לדבר שאפילו שמדין מזונות האשה נגעו בה אפילו מתה אמם כבר זכו במזונות מתקנת חכמים ולא מצי מפטר נפשיה וכמו שכתב הרא"ש בשם הר"מ מרוטאנבורק דאפילו נפלו להם נכסים מבית אבי אמם חייב לזון דכיון דתקנת חכמים היא זכו במזונותיהן אפילו יש להם להתפרנס משלהם דומיא דמזונות האשה דהוי הכי ע"כ הכי נמי אמרינן דאפילו מתה אמם כבר זכו במזונות ולעולם חייב בהם ומזה הטעם כתב רבינו בפרק כ"א מהלכות אלו שהגרשה המניקה את בנו נותן לה יותר על שכרה דברים שהקטן צריך להם מכסות ומאכל ומשקה וסיכה וכיוצא והיינו טעמא משום דכבר זכו בתקנת חכמים.

גם אפשר לפרש דעת רבינו כדעת הרא"ש וכל המפרשים דתקנת אושא היתה עד שש ומה שכתב כשם שאדם חייב וכו' הוא תקנת אושא בעצמה דהיינו שכופין אותו על התקנה ומה שכתב מכאן ואילך וכו' היינו מאי דמייתי בגמרא מרב יהודה ורב חסדא שגוערים ומכלימין אותו שיזון אותם עד הבאת שערות ולא כייפינן ליה ואהא הוא דקרי לה תקנה מאכילן עד שיגדלו בתקנת חכמים דהיינו מה שתיקנו בית דין שלאחריהם גערה והכלמה בלתי כפיה כמו שסיים ואין כופין אותו לזונם אחר שש. אמנם מרוצת דברי רבינו מורים כפירוש הראשון ואתה המעיין תבחר ותקרב דהרי לענין דינא לכל הפירושים עד שש כופין משש ואילך אין כופין.

תוספות מסכת גיטין דף מז עמוד ב: ולביתך מלמד שאדם מביא בכורי אשתו - וא"ת והא מן התורה אין לבעל פירות בכסי אשתו אלא תקנתא דרבנן בעלמא היא א"כ ע"כ גזירת הכתוב הוא ויש לומר דרך נשים שנותנות פירות לבעליהן וכי האי גוונא איירי קרא וכענין זה אמרין בריש קידושין (דף ד.) אי כתב רחמנא מעשה ידיה לאביה דקא מיתזנא מיניה ואף על גב דמדאורייתא אינו חייב במזונות בתו אלא דאורחא דמילתא הוא שהוא זן אותה.

מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק כא פסוק ג: (ג.) [א]ם בגפו יבא בגפו יצא יכול גזרה ת"ל [אם] אינו אל[א] רשות ר' א[ל]יעזר בן יעקב אומ' בגפו יבא בגפו יצא אין לך עליו [אלא עבודה. אם בעל א]שה הוא מה הוא חייב במזונותיו אף אשתו ובניו חייב[ו]ן [במזונותיה]ן > עדיין א[ני] אומר א]שה ובנים [שהיו] לו עד שלא לקחו רבו [חייב] במזונותיהן [שמתחלה לא לקחו] אלא על מנת כן [אבל אשה ובנים] [שהיו] לו מש[ל]קחו רבו לא יחא] רבו חייב במזונותיהן [שכבר נתחייב] במזונותיו [או אינו אומר כן] אלא אשה ובנים שהיו לו משלקחו רבו רבו חייב במזונותיהן שכבר נתחייב במזונותיו אבל אשה ובנים שהיו לו עד שלא לקחו רבו לא יחא רבו חייב במזונותיהן ת"ל אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו שתי נשים כאן אחת עד שלא לקחו רבו ואחת משלקחו רבו

רמב"ן שמות פרשת משפטים פרק כא פסוק ג: ויצאה אשתו עמו - כתב רש"י וכי מי הכניסה שתצא, אלא מגיד שהקונה עבד עברי חייב במזונות אשתו ובניו. ומדרש חכמים הוא (מכילתא כאן). והכניסו עמה הבנים (שם) מכתוב שאמר אחר כן ויצא מעמך הוא ובניו עמו (ויקרא כה מא). ולא נתברר לי בדין הזה אם מעשה ידי האשה והבנים לאדון כל הימים אשר יזון אותם. והנראה בעיני שהוא נכנס במקום הבעל, כי חמלה התורה על האשה והבנים שחיייהם תלוין להם מנגד מצפים לידי הבעל, ועתה שנמכר יאבדו בצרתם, ולכן צוה את האדון אשר הוא לוקח מעשה ידיו להיות להם במקומו. ואם כן לא יהיה על האדון רק חיוב הבעל בלבד. יקח מעשה ידיהם כאשר יעשה הבעל ויזון ויפרנס, וזהו לשון ויצאה אשתו "עמו", כי היתה אשת העבד עם בעלה כשפחה לאדניו, שהרי מעשה ידי שניהם שלו והוא חייב במזונותיהם, אין ביניהם אלא שהרשות ביד האשה ללכת לנפשה, וכן הבנים אינו חייב להם במזונותם אלא בקטן בזמן שהאב מצוה או נוהג לזון אותם. וכן פירש רש"י במס' קדושין (כב א ד"ה דלאו):

וכל זה חמלה מאת השם עליהם ועל העבד שלא ימות בצערו בהיות עמלו בבית נכרי, ובניו ואשתו יהיו נעזבים. ואף על פי שלא היה הוא מחוייב במזונותם מדין התורה, כמו שנתבאר בתלמוד בכתובות (מט א), אבל כיון שדרך כל הארץ לפרנס אדם אשתו ובניו הקטנים צוה האל ברחמיו להיות הקונה כאב רחמן להם. וכוונת חכמים בבניו הבנים והבנות.

כתובות דף נט עמוד ב: ומניקה את בנה. לימא, מתניתין דלא כבית שמאי; דתניא: נדרה שלא להניק את בנה, בש"א: שומטת דד מפיו, בה"א. כופה ומניקתו, נתגרשה - אינו כופה, ואם היה מכירה - נותן לה שכרה וכופה ומניקתו, מפני הסכנה!

רמב"ם הלכות אישות פרק כא הלכה טז: אשה שנתגרשה אין כופין אותה להניק, אלא אם רצת נותן לה שכרה ומניקתו ואם לא רצת נותנת לו את בנו והוא מטפל בו, במה דברים אמורים שלא הניקה אותו עד שהכירה, אבל אם הכירה ואפילו היה סומא אין מפרישין אותו מאמו מפני סכנת הולד אלא כופין אותה ומניקה אותו בשכר עד עשרים וארבעה חדש.

שו"ת הרא"ש כלל יז סימן ז

ילמדנו אדוני רחל היתה מעוברת מראובן אחר כך קדשה וילדה בן ונתן הוא הבן למינקת. אחר כך הלך ממנה לעיר אחרת ונשא אשה אחרת. והיא השכירה עצמה להיות מינקת לבעל הבית אחר כדי לפרנס עצמה והוא בבית התינוק וקבלה עליה להניקו עד זמן ידוע בקנס גדול. ועברו מזה כמו ח' או ט' חדשים שהתינוק מכירה ואינו רוצה לינק מאחרת. והמינקת שמניקה את בנה מושכת ידה ממנו מלהניקו מפני שהלך אבי בנה לעיר אחרת ואין מי שיפרענה וב"ד אומרין לה שתניק את בנה. והיא אומרת שאינה יכולה כיון שהיא משועבדת להניק בן בע"ה ובע"ה שלה אומר שלא יניחנה כי כבר פרע לה שכרה. וגם שבנו מסוכן שאינו יונק מאחרת ואין דוחין נפש מפני נפש. ועוד שאינה משועבדת להניק את בנה כיון שאינה אשתו בחופה וקידושין.

תשובה הדין עם אבי התינוק, כי היא שעבדה עצמה להניקו ומחוייבת להניקו כתנאי' שלא להמית התינוק. ואינה מצווה להניק את בנה ואפילו היתה נשואה כיון שאבי הבן אינו מעלה לה מזונות [אין] אפשר לה למות ברעב. כ"ש זאת שאינה נשואה ואינה משועבדת להניק את בנו. ועוד שבנה כבר נתרגל לינק מאשה אחרת וזה התינוק נתרגל בחלבה ולא יינק מאחרת ואין דוחין נפש מפני נפש. אלא בית דין ישכירו לו מינקת וכופו אבי הבן לפרוע השכר, ואם לא יוכלו בית דין לכופו יפרעו ב"ד השכר.

שו"ת הריב"ש סימן מא

ואם היא תובעת משמעון שהולד הוא שלו ושיטפל בו לפי שחייב אדם לזון את בניו כשהן קטנים דהיינו עד בני שש כדאיתא (בשלהי פרק אף על פי סה:) גם בזה אין ממש בדברי. ואפי' אם נודע שבא עליה שמעון והיא טוענת ברי שהיא מעוברת ממנו כיון שאין שמעון מודה לה בזה הרי אפשר שנתעבר' מאחר. דכי היכא דמפקרא נפשה לגבי שמעון מפקרא נפשה לגבי אחריני, כדאמרינן (יבמות סט.) בחד לישנא גבי ארוסה שעברה.